

Turkish Studies

Social Sciences

Volume 13/26, Fall 2018, p. 829-848

DOI: 10.7827/TurkishStudies.14439

ISSN: 1308-2140

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: Kasım 2018

✓ Accepted/Kabul: Aralık 2018

✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Serkan HACICAFEROĞLU - Dr. Öğr. Üyesi Çetin TAN -
Dr. Öğr. Üyesi Süreyya Yonca SEZER

This article was checked by iThenticate.

TÜRKİYE'DEKİ SPOR TESİSLERİNİN ENGELLİLER İÇİN YETERLİLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ*

Oktay KIZAR** - Yüksel SAVUCU***

Ali Serdar YÜCEL**** - Mehmet KARGÜN*****

ÖZET

Bu çalışmada, Türkiye'deki spor tesislerinin engelliler için yeterlilik düzeyindeki standartlarını belirlemede var olan mevcut durumu tespit etme, beklenti, memnuniyet düzeylerini belirlemeye yönelik model önerisi oluşturma amaçlanmıştır.

Araştırmaya; Elazığ, Bingöl, Ankara, Tokat, Kayseri, Antalya, Sakarya, Konya, İstanbul, Mersin, Samsun, Bitlis, Malatya, Adana illerinde engelli spor dalları ile uğraşan 232 akademisyen, 195 antrenör, beden eğitimi bölümlerinde okuyan 595 öğrenci, özel eğitim okullarındaki 458 beden eğitimi öğretmeni, 87 bedensel engelli, 89 işitme engelli ve 149 görme engelli sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Toplam katılımcı sayısı 1825'tir. Araştırmaya katılan katılımcılara ait bilgilerin tespiti için "Kişisel Bilgi Formu" oluşturulmuştur. Araştırma da verilerin elde edilmesinde Demiröz (2009) tarafından geçerlilik ve güvenilirliği yapılan "Spor Tesisleri ve İşletmeciliği" formu kullanılmıştır. Formlar, görme engelliler için Braille alfabesine dönüştürülerek ve yüz yüze sorulan sorular yardımıyla, işitme engelliler için işaret dili uzmanları ile bedensel engelliler ve diğer katılımcılar için ise yüz yüze sorulmak suretiyle uygulanmıştır. Elde edilen veriler, SSPS 22,0

* Bu çalışma 2018 yılında ilk yazar tarafından hazırlanan doktora tezinden türetilmiştir.

** Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, E-posta: oktaykizar@mynet.com

*** Prof. Dr., Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor ABD, E-posta: ysavucu@hotmail.com

**** Doç. Dr., Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor ABD, E-posta: alsetu_23@hotmail.com

***** Doç. Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, E-posta: Mehmet.kargun@gop.edu.tr

istatistik paket programı ile değerlendirilmiş ve anlamlılık düzeyi ($P < 0.05$) olarak alınmıştır.

Araştırma sonucunda, spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeyindeki standartlarının belirlenmesinde kullanıcılar açısından değerlendirilmesinde engelli sporcular lehine toplam puanları açısından (görme engelli sporcu $34.06 \pm 1,21$, işitme engelli sporcu $42.02 \pm 1,50$, bedensel engelli sporcu $40.04 \pm 1,43$ istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Sonuç olarak, spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeyindeki standartların kullanıcılar açısından yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademisyen, Engelli Sporcu, Antrenör, Beden Eğitimi Öğretmeni, Spor Tesisi.

INVESTIGATION OF SUFFICIENT LEVELS OF SPORTS FACILITIES IN TURKEY IN TERMS OF USERS DISABLES

ABSTRACT

This study aims to identify the level of proficiency standards of the sports facilities for the disables Turkey to determine the current situation there, to establish the level of work expectations and satisfaction and to form a model proposal.

There search comprised 232 scholars, 195 trainees, 595 students studying in physical education departments, 458 physical education teachers in special education schools, 87 physically disabled, 89 hearing impaired and 149 visually impaired athletes who participated as volunteers and engaged in disabled sports branches from Elazığ, Bingöl, Ankara, Tokat, Kayseri, Antalya, Sakarya, Konya, İstanbul, Mersin, Samsun, Bitlis, Malatya and Adana. A "Personal Information Form" was created to obtain the information of participants participating in the survey. For the data related to the research, the literature search done by Demiröz through sports facilities and management questionnaire which was made valid and reliable in 2009. These form shave been converted into Braille alphabets for visual impairments and filled with face-to-face questions with sign language experts for hear in gimpaired and face-to-face questions with physical disabilities and other participants. The obtained data were evaluated with SSPS 22.0 statistical package program and the level of significance was taken as $P < 0.05$.

As a result of the research, in terms of the users in determining the standards of competence level of sports facilities for disabled sports, results of survey showed that in terms of total scores for disabled athletes (blind athlete 34.06 ± 1.21 , hearing athlete 42.02 ± 1.50 , physically disabled athlete 40.04 ± 1.43 a statistically significant difference was determined.

As a result, it has come to the conclusion that sports facilities are not sufficient in terms of users to determine the standard of competence level for disabled sports.

STRUCTURED ABSTRACT

This study aims to identify the level of proficiency standards of the sports facilities for the disabled Turkey to determine the current situation there, to establish the level of work expectations and satisfaction and to form a model proposal.

There search comprised 232 scholars, 195 trainees, 595 students studying in physical education departments, 458 physical education teachers in special education schools, 87 physically disabled, 89 hearing impaired and 149 visually impaired athletes who participated as volunteers and engaged in disabled sports branches from Elazığ, Bingöl, Ankara, Tokat, Kayseri, Antalya, Sakarya, Konya, İstanbul, Mersin, Samsun, Bitlis, Malatya and Adana. A "Personal Information Form" was created to obtain the information of participants participating in the survey. For the data related to the research, the literature search done by Demiröz through sports facilities and management questionnaire which was made valid and reliable in 2009. Data obtained from the voluntary participations in the questionnaire were classified by using SPSS 22.0 statistical package program and One-Way Variance Analysis was conducted after the interpretation of descriptive data obtained. Scheffé, Tukey and LSD tests were performed in order to determine between which groups the differences observed among the means are. Kruskal-Wallis Test and t-test were used due to the non-homogeneous distribution and Mann-Whitney U Test was applied to determine between which groups the difference arises. The significance level of the tests applied was considered smaller than 0.05 level. The significant results of the data obtained were indicated in tables and figures. The level of $P < 0.05$ was ascertained as the significance level in the statistical evaluations.

As a result of the research, in terms of the users in determining the standards of competence level of sports facilities for disabled sports, results of survey showed that in terms of total scores for disabled athletes (blind athlete 34.06 ± 1.21 , hearing athlete 42.02 ± 1.50 , physically disabled athlete 40.04 ± 1.43 a statistically significant difference was determined. According to this study, one of the major obstacles in front of the needs and opportunities of the disabled people to do sports is the inadequate physical conditions of sports facilities. One of the conditions – even the most important one – needed for social conformance of the disabled individuals and making the habit of working and sharing is to own the opportunities of doing sports. It is important to meet the needs of disabled individuals in the sports facilities. In this respect, it is necessary to meet their special needs (toilet and personal care), to make the hall entrance, exit and changing rooms easily usable and to have trained personnel in these centers. If only these conditions are met, the disabled person will have the opportunity to do sports alone or without being dependent on the family members. Unless the services that will bring the disabled individuals to the sports center from their home are met, making the sports fields available for the disabled individuals will not yield beneficial results. Sports facilities should be constructed as multipurpose and organized to address sports branches of disabled athletes. Sports facilities management is also an important issue. Persons under the management of sports facilities should be provided in-service training. It is thought that appointment of these people in sports facilities

according to certain criteria after completion of their training can make positive contributions to the solution of problems. This study and more comprehensive studies encompassing the whole Turkey are thought to be helpful in revealing a general problem about the competence levels of sports facilities directed to the disabled individuals.

Keywords: Academician, Disabled Athlete, Coach, Physical Education Teacher, Sports Facility.

Giriş

İnsanlar, kendilerine has farklı bazı fiziksel özelliklerle yaratılırlar. Bu farklılıklar, kişinin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilediğinde özür olarak nitelendirilir (Enç,2005).

Kendi fiziksel ve ruhsal yeti eksiklerinin yanında engelli vatandaşlar, normal yaşamın gereklerine uymada karşılaştıkları sorunların yanında kamu hizmetlerindeki yetersizlikler nedeniyle başka engellerle de mücadele etmek zorunda kalırlar. Engelli insanlar, dünyanın genelinde, yaşadıkları toplumların en marjinal kesimini oluşturmakta ve onların yaşam kalitesi, diğer bireylere kıyasla daha düşüktür (Mittler, 2008). Bir engelin toplum tarafından ne kadar damgalanacağı onun göze görünürlük derecesi ile ilişkilidir (Dornbusch ve ark.1961).

Bir hastalık veya kaza sonucu doğuştan veya sonradan herhangi normal yaşamın gereklerine uymayan fiziksel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmiş kişiler engelli olarak tanımlanmaktadır (Yaman ve ark. (2006). Bir bireyin engel durumu özelliği ne kadar fazla ise o kişinin toplumla ve insanlarla düzgün iletişim kurma ihtimali de o oranda azalma göstermektedir. Engelli bireyler toplumun farklı kesimlerinden insanların kendilerine karşı olumsuz yaklaşımlarının kesinlikle farkındadırlar ve yaşamlarının her alanında önyargılar ve ayrımcılıkla karşılaşacaklarını bilmektedirler. Dünya nüfusunun %25' i doğrudan ya da dolaylı olarak bireylerin engel türlerinden etkilenmektedir. Engelli bireyler için boş zaman aktivitelerinin önemi yadsınamaz. Bazıları için bu hâl sadece pasif olarak rahatlama manasına gelirken, bazıları için elit düzeyde fiziksel aktivitelerdir (Janna, Monika, (2008). Spor yapma sebepleri arasında engelli insanların engel türünün yanında, kişiden kişiye değişiklikler bile göstermektedir. Kişinin bulunduğu noktadan ileriye gidebilmesi engelli insanlar için sporun farklı bir anlam yüklediğini söyleyebiliriz. Engelli bireylerin kabiliyetlerini geliştirmek için belirli normlar ile araçlı veya araçsız olarak belirlenecek eğitim modülleri ile birliktesporetiler anlamda yetersiz olan engelli bireyler için kısa ve uzun süreli hedefler belirlenmelidir (Gürsel, 2008). Bununla birlikte spor engelli bireylerin sosyalleşmesine, toplum ile kaynaşmasının yanında ruh ve fiziği becerilerini geliştiren yarışmacı, dayanışmacı ve kültürel bir olgu olarak da vasıflandırmaktadır (Erkal, (1982). Spor modern yaşamın vazgeçilmez bir unsuru ve önemli bir kısmını oluşturan eğitimde önemli bir noktaya sahiptir (Daniels, 1969). Spor, serbest zaman ve dinlenme tesisleri sportif faaliyetlerinin aktif olarak sistemleştirmesi olarak da tanımlanır (Voight, 1998).

Spor algısı değerlendirirken, engelli insanların sosyal ihtiyaçlarını daha aktif kullanım noktasını göz önüne almalıyız. Spor aracılığıyla, ülkede spor tesislerinin mevcudiyeti ve dengeli dağılımı ülke gençliğinin sağlıklı bir geleceğe sahip olma fırsatını artırır. Sağlıklı bir toplumun oluşabilmesi için her kesiminden insanların spora teşvik edilmesi gerekmektedir (Güven ve ark., 2000). Engelli bireylerin sportif faaliyetlerden ve spor hizmetlerinden daha fazla yararlanabilmesi için kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimlerin hizmet verimliliğinin geliştirilmesi ve kaynakların etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

Spor Tesisleri Hakkında Genel Bilgi

Spor hizmetleri, spor endüstrisini oluşturan önemli parçalardan biri olarak kabul edilmektedir. Spor etkinliklerinin yapıldığı spor tesisleri spor hizmetlerinde asil bir unsur olarak yer almaktadır. Spor tesislerinde iki tür alt kapasite söz mevcuttur. Tesisin seyirci sayısı ve içerdiği sportürüne göre spor alanı büyüklüğü bu alt kapasiteleri belirler. Özellikle büyük organizasyonları planlamada gerçekleştirilecek tesis ve kapasite sayısında sadece oorganizasyonu düşünmemek gerekir. Spor tesislerinin sayı ve kapasitelerinin belirlenmesi ile organizasyon arasındaki ilişki doğrudandır. Bir spor organizasyonu için gerekli ve vazgeçilmez temel unsurlar şunlardır (Balcı, 1999).

Basın yayın ve haberleşme hizmetleri olması,

Organizasyon yapılan yerin kapasitesi durumu,

Ulaştırma hizmetlerinin yeterliliği,

Güvenlik hizmetlerinin sağlanması,

Beslenme hizmetlerinin yeterli olması,

Spor tesislerinin mevcut durumunun yeterliliği,

Spor tesislerinin sayı ve kapasitesi durumu,

Konaklama hizmetlerinin yeterli olması (Balcı, 1999).

Buradan da anlaşıldığı gibi bir spor tesisin yapılmasında tesisin kapasitesi, sayısı, mevcut durumu tesisin kurulacağı bölgede ulaşım, haberleşme vb. özelliklerin göz önünde bulundurularak yapılması gereklidir.

Spor Tesisinin Tanımı

Spor tesisi ulusal ve uluslararası spor müsabakalarının farklı ülkelerden insanlar, izleyiciler, teknik adamlar, gazeteciler, idareciler ve diğer katılımcılar ile geniş bir topluluğu kapsamaktadır. İşte bu müsabaka ve organizasyonların yapıldığı bölüm olarak tanımlanmaktadır. Spor faaliyetlerinin yapıldığı spor tesisleri, spor hizmetlerinin sunulması için önemli bir unsur olarak yer almaktadır. Bir spor tesisi hangi spor faaliyetleri olursa olsun o spor federasyonunun normlarına uygun olarak inşa edilmelidir. Farklı teknik, taktik özelliklere göre yapılan spor karşılaşmaları da yine uluslararası spor kuruluşlarınca tespit edilmiş olan ölçülere uygun spor tesislerinde organize edilmektedir (Gürsoy, 1999). Bir spor faaliyetine renk katan ve onu seyircilere çekici hale getiren sportif etkinliklerin önemi kadar, spor tesislerinin fevkalade ve amaçlarına mütenasip olarak inşa edilmesidir. Spor tesisi yönünden kalkınmayı tamamlayan ülkeler sportif faaliyetler anlamında daha ileri gittiklerini söyleyebiliriz. Bu ülkeler sporu bir bilim olarak kabul ettikleri gibi spor mimarisi ve mühendislik hizmetlerini spor biliminin bir kolu olarak değerlendirerek spor tesislerinin yapımına büyük önem vermektedirler.

Spor Tesis Politikaları

Dünyada yer alan tüm devletlerin spora bakış açıları, kendi spor politikası içerisinde ele alınmalıdır. Kitlelerin spor yapabilmesi ve sporun ilerleyebilmesi açısından mütenasip bir dağılım çok önemlidir. Çok amaçlı spor tesislerinin toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı içerisinde planlanmalıdır. Bunlar yapılırken tüm yaştaki vatandaşlara spor yapma imkânı verebilmelidir. Ülkelerin spor politikalarını toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel yapıları aynı zamanda etkiler. 3289 sayılı kanunun 26. maddesinde belirtilen yönetmeliğin uygulanması ve denetlenmesi gerekmektedir. Bu madde ’de (26.madde) “Memur ve işçi sayısı 500 kişiyi geçen kuruluşlar, fabrikalar, spor tesisleri kurmak ve spor faaliyetlerinde bulunmak zorundadırlar” denilmektedir. Siyasi politikaların tesirinde kalınmadan belediyelerin şehir programlarını hazırlarken spor tesislerine ayıracakları yerleri tespit ederken, şehrin mimari projelendirilmesi spor tesisleri açısından önemlidir. Belediye başkanlarının siyasi politikaların etkisinde kalınarak kurulan spor tesisleri bölgenin yapısı,

sosyo ekonomik durumu, iklimi, irfanı vs. göz önüne alınmadığı için o yöre halkına taraf doğru bir servis verememiş, tesis için harcanan hizmetler boşa kullanılmış olur.

Spor tesisi kurulurken bir yanı sıra düşmemek için;

- 1- Nüfus yoğunluğu,
- 2- Coğrafi yapı,
- 3- Haberleşme,
- 4- Ulaşım,
- 5- Yörenin spor potansiyeli,
- 6- Eğitim seviyesi,
- 7- Ekonomik şartlar,
- 8- Çevresel faktörler

göz önünde alınmalı ve yukarıda belirtilen maddelere uygun olarak inşa edilmelidir. Ülkemizde icra edilen ve yapılmakta olan toplu meskenler, organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri, eğitim birlikleri ile fabrika projelerine spor arazisi ve tesisi kurulması mecburiyeti göz önüne alınarak belediyeler tarafından denetlenerek bayındırlık planı açısından kontrol edilmelidir (Gürsoy, 1999).Türk sporuna çok sayıda spor tesisi büyük kuruluşları hedef alan 3289 sayılı kanunun ilgili hükümlerinin hayata aktarmasıyla kazandıracağı muhakkaktır. Ancak çoğu spor adamı ve yazarı tarafından bu hükümlerin işlemediği dolayısıyla etkinliğini de kaybettiği ifade edilmektedir (Doğar, 1997).

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeyindeki standartlarını belirlemede var olan mevcut durumu tespit etme, beklenti, memnuniyet düzeylerini belirleme ve model önerisi oluşturma amaçlamak için engelli spor dalları ile uğraşan akademisyen, antrenör, beden eğitimi bölümlerinde okuyan öğrenciler, özel eğitim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmeni ile bedensel engelli, işitme engelli ve görme engelli sporcular oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; Türkiye'nin farklı coğrafik bölgelerinden büyük şehir ve küçük şehir dağılımı göz önüne alınarak rastgele tarama yöntemiyle belirlenmiş Elazığ, Bingöl, Ankara, Kayseri, Tokat, Antalya, Sakarya, Konya, İstanbul, Mersin, Samsun, Bitlis, Malatya, Adana illerindeki engelli spor dalları ile uğraşan 232 akademisyen, 195 antrenör, beden eğitimi bölümlerinde okuyan 595 öğrenci, özel eğitim okullarındaki 488 beden eğitimi öğretmeni ve 87 bedensel, 89 işitme, 149 görme engelli sporcu toplam 1825 kişi gönüllü olarak oluşturmuştur. Araştırma ile ilgili veriler, literatür taraması Demiröz (2009) tarafından geçerlilik ve güvenilirliği yapılan spor tesisleri ve işletmeciliği anketi kullanılmıştır (111).Anket formunda ilk bölümde katılımcılara, yaş, cinsiyet ve eğitim durumu gibi demografik özellikler, ikinci bölümde, spor tesislerinin fiziksel özellikleri ile işletmecilik anlayışı ile ilgili (0) Katılmıyorum, (1) Kararsızım, (2) Katılıyorum, şeklinde 3'lü likert tipinde 28 maddeden oluşan anket soruları sorulmuştur. Kuramsal olarak her madde için puanlar 0 ile 2 arasında değiştiği için, ölçekten alınacak puanlar en düşük 0, en yüksek 56'dır.Gönüllü olarak ankete katılanlardan elde edilen veriler SSPS 22.0istatistik paket programı kullanılarak tasnif edilip, elde edilen betimsel verilerin yorumlanması ile birlikte tek Yönlü Varyans Analizi (one-way) testi yapılmıştır. Ortalamalar arasında gözlenen farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır. Dağılımın homojen olmadığı için Kruskal-Wallis Testi,t-testi ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Uygulanan testlerin anlamlılık düzeyi 0.05 den küçük olarak alınmıştır. Elde edilen verilerin anlamlı

bulunan sonuçları tablo ve grafiklerle gösterilmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmelerde anlamlılık düzeyi $P<0.05$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Tablo 1..Katılımcıların Cinsiyet Durumuna Göre Dağılımı

Katılımcılar	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kadın	
Akademisyen	165	67	232
	9,0	3,7	12,8
Antrenör	151	44	195
	8,3	2,4	10,7
Engelli Sporcu	240	75	315
	19,2	13,0	17,3
Beden Eğitimi Öğretmeni	329	159	488
	18,0	8,7	26,7
Beden eğt ve spor öğr.	362	233	595
	19,8	12,8	32,6
Genel Total	1247	579	1825
	68,3	31,7	100,0

Tabloda görüldüğü gibi ankete akademisyen %9,0 oranında (n=165) erkek, %3,7 oranında (n=68) kadın, antrenör %8,3 oranında (n=151) erkek, %2,4 oranında (n=44) kadın, engelli sporcu %19,2 oranında (n=240) erkek sporcu, %13,0 oranında (n=75) kadın sporcu, beden eğitimi öğretmeni %18,0 oranında (n=329) erkek, %8,7 oranında (n=159) kadın, Beden eğt ve spor öğr.%19,8 oranında (n=362) erkek, %12,8 oranında (n=233) bayan katılmıştır. Genel olarak anket çalışmasında %68,3 oranında (n= 1247) erkek %31,7 oranında (n= 579) bayan bulunduğu, anlaşılmaktadır.

Tablo 2.Katılımcıların Yaş, Boy ve Beden Kitle Endeksine Göre Dağılımı

Yaş	F	%
15-19	251	11,4
20-25	652	33,7
26 -30	456	28,1
31-35	354	17,4
36 ve üstü	112	9,4
Toplam	1825	100,0
Boy	F	%
110-139	54	4,1
140-164	310	16,9
165-179	893	48,9
180 ve üstü	568	30,1
Toplam	1825	100,0
BKE	F	%
40-65	284	15,5
66-85	656	35,9
86 -100	608	33,2
101 ve üstü	277	15,4
Toplam	1825	100,0

Tablodan anlaşıldığı gibi araştırmaya katılanların 15-19 yaş olanların sayısı 251 (%11,4), 20-25 yaş arası olanların sayısı 652(%33,7), 26-30 olanların sayısı456 (%28,1), 31-35 yaş arası olanların sayısı 354 (%17,4), 36 ve üstü olanların sayısı 113(%9,4)'dür.110-139 boylu olanların sayısı 54 (%4,1), 140-164 boylu olanların sayısı 310 (%16,9), 165-179 boylu olanların sayısı893 (%48,9), 180 ve üstü boylu olanların sayısı 569 (%30,1)'dür. Katılımcıların kilolarına göre dağılımı 40-64 kilo olanların sayısı 284 (%15,5), 66-85 kilo olanların sayısı 656 (%35,9), 86-100 kilo olanların sayısı 608 (%33,2), 1001 ve üstü kilo olanların sayısı 278 (%15,4)'dür.

Tablo 3.Katılımcıların Engel Durumuna Göre Dağılımı

Engel durumuna Göre	N-%	Bedensel Engelli	Görme Engelli	İşitme Engelli	Engeli yok	Toplam
Akademisyen	n	0	1	0	231	232
	%	,0	,1	,0	12,7	12,8
Antrenör	n	5	10	3	177	195
	%	,3	,5	,2	9,7	10,7
Sporcu	n	87	149	89	0	315
	%	3,9	7,7	4,3	,0	15,9
Beden Eğitimi Öğretmeni	n	2	1	4	481	488
	%	,1	,1	,2	26,3	26,7
Beden Eğitimi Öğrencisi	n	10	5	6	573	593
	%	1	,9	,7	31,3	33,9
Genel Toplam	n	105	166	100	1454	1825
	%	5,2	10,4	4,4	80	100

Tablodan anlaşıldığı gibi araştırmaya akademisyenlerden görme engelli olan 1kişi (%0,1), herhangi bir engelli olmayan akademisyen sayısı 232 (%12,7), antrenörlerden bedensel engelli olanların sayısı 5 (%0,3), antrenörlerden görme engelli olanların sayısı 10 (%0,5), antrenörlerden işitme engelli olanların sayısı 3 (%0,2), engelli olmayan antrenör sayısı 177 (%9,7), sporculardan bedensel engelli olanların sayısı 87 (%3,9), sporculardan görme engelli olanların sayısı 149 (%7,7), sporculardan işitme engelli olanların sayısı 89 (%4,3), beden eğitimi öğretmenlerinden görme engelli olanların sayısı 1 (%0,1), beden eğitimi öğretmenlerinden bedensel engelli olanların sayısı 2 (%0,1), beden eğitimi öğretmenlerinden işitme engelli olanların sayısı 4 (%0,2), beden eğitimi öğretmenlerinden herhangi bir engeli olmayanların sayısı 481 (%26,3), beden eğitimi öğrencilerinden bedensel engelli olanların sayısı 10 (%1), beden eğitimi öğrencilerinden görme engelli olanların sayısı 5 (%0,9), beden eğitimi öğrencilerinden işitme engelli olanların sayısı 6 (%0,7), beden eğitimi öğrencilerinden herhangi bir engelli olmayanların sayısı 573 (%31,3)’nü oluşturmaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Öğrenim Durumuna Göre

Eğitim Durumuna Göre		İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
Akademisyen	n	0	0	0	15	36	184
	%	,0	,0	,0	0,8	2,0	10,1
Antrenör	n	0	2	19	130	41	5
	%	,0	,5	1,0	7,1	2,2	,3
Sporcu	n	32	45	156	76	9	0
	%	1,7	2,4	8,5	4,2	,5	0
Beden Eğitimi Öğretmeni	n	0	0	0	277	198	6
	%	,0	,0	,0	15,2	10,8	,3
Beden Eğitimi Öğrencisi	n	0	0	0	595	0	0
	%	,0	,0	,0	32,4	,0	,0
Toplam	n	32	47	175	1093	284	194
	%	1,7	2,9	9,5	59,7	15,5	10,7

Tablodan anlaşıldığı gibi araştırmaya katılan akademisyenlerden lisan mezunu 15 kişi (%0,8), yüksek lisans mezunu 36 kişi (%2,0), doktora mezunu 184 kişi (%10,1), antrenörlerden ortaokul mezunu 2 kişi (%0,5), antrenörlerden ortaokul mezunu 2 kişi (%0,5), lise mezunu 19 kişi (%1,0), antrenörlerden lisans mezunu 130 kişi (%7,1), antrenörlerden yüksek lisans mezunu 41 kişi (%2,2), antrenörlerden doktora mezunu 5 kişi (%0,3), beden eğitimi öğretmeni lisans mezunu 277 kişi (%15,2), beden eğitimi öğretmeni yüksek lisans mezunu 198 kişi (%10,8), beden eğitimi öğretmeni doktora mezunu 6 kişi (%0,3), Beden eğt ve spor ögr.lisans eğitimi devam eden 595 kişi (%32,4)’nü, engelli sporculardan ilkokul mezunu 32 kişi (%1,7), ortaokul mezunu 44 kişi (%2,4), lise mezunu 156 kişi (%8,5), lisans mezunu 76 kişi (%4,2), yüksek lisans mezunu 9 kişi (%0,5)’ni oluşturmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Spor Yapma Yılına Göre Dağılımı

Spor Yapma Yılına Göre		Akademisyen	Antrenör	Engelli Sporcu	Beden Eğitimi Öğretmeni	Beden Eğt vesporöğr.
0-4 yıl	<i>n</i>	26	51	53	54	152
	%	11,2	26,1	16,8	12	25,5
5-9 yıl	<i>n</i>	46	84	104	130	258
	%	19,8	43	33	36,6	43,3
10-15 yıl	<i>n</i>	86	42	126	137	185
	%	37	21,5	40	38	31,2
16- ve üstü yıl	<i>n</i>	74	18	32	60	0
	%	32	94	11,2	13,4	0
TOPLAM	<i>n</i>	232	195	315	488	595
	%	100	100	100	100	100

Tablodan anlaşıldığı gibi araştırmaya katılan katılımcıların 0-4 yıl spor yapan akademisyen 26 kişi (%11,2), antrenör 51 kişi (%26,1), engelli sporcu 53 kişi (%16,8), beden eğitimi öğretmeni 54 kişi (%12), Beden eğt ve spor öğr. 152 kişi (%25,5), 5-9 yıl spor yapan akademisyen 46 kişi (%19,8), antrenör 84 kişi (%43), engelli sporcu 104 kişi (%33), beden eğitimi öğretmeni 130 kişi (%36,6), Beden eğt ve spor öğr. 258 kişi (%43,3), 10-15 yıl spor yapan akademisyen 86 kişi (%37), antrenör 42 kişi (%21,5), engelli sporcu 126 kişi (%40), beden eğitimi öğretmeni 137 kişi (%38), Beden eğt ve spor öğr. 185 kişi (%31,2), 16 ve üstü yıl spor yapan akademisyen 74 kişi (%32), antrenör 18 kişi (%9,4), engelli sporcu 32 kişi (%11,2), beden eğitimi öğretmeni 60 kişi (%13,4)' dır.

Tablo 6. Spor Tesisinin Kullanım Sıklığına Göre Dağılımı

Spor Tesisi Kullanım Sıklığı		Akademisyen	Antrenör	Engelli Sporcu	Beden Eğitimi Öğretmeni	Beden Eğt vesporöğr.
1-3 gün	<i>n</i>	97	78	124	195	207
	%	41,6	40	39,4	40	34,8
3 ve üzeri gün	<i>n</i>	67	68	75	157	205
	%	28,8	34,8	23,8	32,2	34,5
Düzensiz Aralıklarla	<i>n</i>	65	37	86	117	150
	%	28,3	19	27,3	24	25,2
Diğer	<i>n</i>	3	12	30	19	33
	%	1,3	6,2	9,5	3,9	5,5
TOPLAM	<i>n</i>	232	195	315	488	595
	%	100	100	100	100	100

Tablodan anlaşıldığı gibi araştırmaya katılanların spor tesisi kullanım sıklığına göre akademisyenlerden 1-3 gün spor tesisi kullanan 97 kişi (%41,6), 3 ve üzeri kullanan 67 kişi (%28,8), düzensiz aralıklarla kullanan 65 kişi (%28,3), diğer kısmını belirtenler ise 3 kişi (%1,3), antrenörlerden 1-3 gün spor tesisi kullanan 78 kişi (%40), 3 ve üzeri kullanan 68 kişi (%34,8),

düzensiz aralıklarla kullanan 37 kişi (%19), diğer kısmını belirtenler ise 12 kişi (%6,2), engelli sporculardan 1-3 gün spor tesisi kullanan 124 kişi (%39,4), 3 ve üzeri kullanan 75 kişi (%23,8), düzensiz aralıklarla kullanan 86 kişi (%27,3), diğer kısmını belirtenler ise 30 kişi (%9,5), beden eğitimi öğretmenlerinden 1-3 gün spor tesisi kullanan 195 kişi (%40), 3 ve üzeri kullanan 157 kişi (%32,2), düzensiz aralıklarla kullanan 117 kişi (%24), diğer kısmını belirtenler ise 19 kişi (%3,9), beden eğitimi öğrencilerinden 1-3 gün spor tesisi kullanan 207 kişi (%34,8), 3 ve üzeri kullanan 205 kişi (%34,5), düzensiz aralıklarla kullanan 150 kişi (%25,2), diğer kısmını belirtenler ise 33 kişi (%5,5) dir.

Tablo 7. Spor Bakanlığının Sadece Engellilere Yönelik Spor Tesis Yapılmasına Göre Dağılımı

Engelli Spor Tesis		Akademisyen	Antrenör	Engelli Sporcu	Beden Eğitimi Öğretmeni	Beden Eğt ve spor öğr.	Toplam
Evet	<i>n</i>	197	168	276	391	502	1534
	%	10,8	10,9	15,1	21,4	27,5	85,7
Hayır	<i>n</i>	35	27	39	97	93	291
	%	1,9	1,5	2,1	5,3	5,1	14,3
Genel Toplam	<i>n</i>	232	195	315	488	595	1825
	%	12,7	12,4	17,2	26,9	32,6	100

Tablodan anlaşıldığı gibi araştırmaya katılanlarda spor bakanlığının sadece engellilere yönelik spor tesisi yapılmasına göre dağılımına göre akademisyenlerden evet belirten 197 kişi (%10,8), hayır belirten 35 kişi (%1,9), antrenörlerden evet belirten 168 kişi (%10,9), hayır belirten 27 kişi (%1,5), engelli sporculardan evet belirten 276 kişi (%15,1), hayır belirten 39 kişi (%2,1), beden eğitimi öğretmenlerinden evet belirten 391 kişi (%21,4), hayır belirten 97 kişi (%5,3), beden eğitimi öğrencilerinden evet belirten 502 kişi (%27,5), hayır belirten 93 kişi (%5,1)'dir.

Tablo 8. Engelli Spor Federasyonlarının Yarışmalara Uygun Spor Tesis Seçimine Göre Dağılımı

Uygun Spor Tesis Seçimi		Akademisyen	Antrenör	Engelli Sporcu	Beden Eğitimi Öğretmeni	Beden eğt ve spor öğr.	Toplam
Evet	<i>n</i>	107	97	144	204	259	811
	%	5,9	5,3	7,9	11,2	14,2	44,6
Hayır	<i>n</i>	126	98	171	284	336	1015
	%	6,9	5,4	9,4	15,6	18,4	55,6
Genel Toplam	<i>n</i>	232	195	315	488	595	1825
	%	12,8	10,7	17,3	26,8	32,6	100

Tablodan anlaşıldığı gibi araştırmaya katılanlarda spor bakanlığının sadece engellilere yönelik spor tesisi yapılmasına göre dağılımına göre akademisyenlerden evet belirten 107 kişi (%5,9), hayır belirten 126 kişi (%6,9), antrenörlerden evet belirten 97 kişi (%5,3), hayır belirten 98 kişi (%5,4), engelli sporculardan evet belirten 144 kişi (%7,9), hayır belirten 171 kişi (%9,4), beden eğitimi öğretmenlerinden evet belirten 204 kişi (%11,2), hayır belirten 284 kişi (%15,6), beden eğitimi öğrencilerinden evet belirten 259 kişi (%14,2), hayır belirten 336 kişi (%18,4)'dür.

Tablo 9. Spor Tesislerinde Engelli Sporcuların tuvalet, Duş ve Lavabo Kullanımında Sıkıntı Yaşadığına Göre Dağılımı

Spor Tesislerinde tuvalet, Duş ve Lavabo		Akademisyen	Antrenör	Engelli Sporcu	Beden Eğitimi Öğretmeni	Beden eğt ve spor öğr.	Toplam
Evet	<i>n</i>	122	97	172	213	301	811
	<i>%</i>	6,7	5,3	9,4	11,7	16,5	49,6
Hayır	<i>n</i>	110	98	143	275	294	1015
	<i>%</i>	6,0	5,4	7,8	15,1	16,1	50,4
Genel Toplam	<i>n</i>	232	195	315	488	595	1825
	<i>%</i>	12,8	10,7	17,3	26,7	32,6	100

Tablodan anlaşıldığı gibi araştırmaya katılanlarda spor bakanlığının sadece engellilere yönelik spor tesisi yapılmasına göre dağılımına göre akademisyenlerden evet belirten 122 kişi (%6,7), hayır belirten 110 kişi (%6,0), antrenörlerden evet belirten 97 kişi (%5,3), hayır belirten 98 kişi (%5,4), engelli sporculardan evet belirten 172 kişi (%9,4), hayır belirten 143 kişi (%7,8), beden eğitimi öğretmenlerinden evet belirten 213 kişi (%11,7), hayır belirten 275 kişi (%15,1), beden eğitimi öğrencilerinden evet belirten 301 kişi (16,5%), hayır belirten 294 kişi (%16,1)'dir.

Tablo 10. Katılımcıların Spor Tesislerinin Engellilere Yönelik Fiziki Yapı ve Fiziki Kapasitesi ile İlgili Görüşleri Puan Dağılımı Ortalaması (n:1825)

Katılımcılar	n	%	Puanı Ort±ss
Akademisyen	232	12,8	50.04±2,29
Antrenör	195	10,7	55.02±1,96
Görme engelli sporcu	149	7,7	34.06±1,21
İşitme engelli sporcu	89	4,5	42.02±1,50
Bedensel engelli sporcu	87	5,0	40.04±1,43
Beden eğitimi öğretmeni	488	26,7	50.01±1,79
Beden eğt ve spor öğr.	595	32,6	56,08±1,86

Tabloya göre, görme engelli, bedensel engelli, işitme engelli sporcuların spor tesislerinin engellilere yönelik fiziki yapı ve fiziki kapasitesi ile ilgili puanları, akademisyen, antrenör, beden eğitimi öğretmeni, beden eğitimi öğrenci puanlarından düşük bulunmuştur.

Tablo 11. Kullanıcıların Türkiye'deki Spor Tesislerinin Engelli Spor Dalları İçin Yeterlilik Düzeylerinin Kadın Ve Erkek Kullanıcılar Açısından Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	N	Ortalama	SS	t	p
Kadın	579	2,0248	0,48851	2,010	0,010
Erkek	1247	1,9620	0,46674		

Yukarıdaki tablodan da anlaşılabacağı gibi araştırmaya katılan 1247 erkek kullanıcının Türkiye'deki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeyi 1,9620 iken araştırmaya katılan 579 kadın kullanıcının Türkiye'deki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeyi ise

2,0248 bulunmuştur. Yapmış olduğumuz analizde anlamlılık değeri $0,01 < 0,05$ olduğundan kadın ve erkek kullanıcının Türkiye'deki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiğini anlıyoruz.

Tablo 12. Kullanıcıların Türkiye'deki Spor Tesislerinin Engelli Spor Dalları İçin Yeterlilik Düzeylerinin Yaşların Dağılımının Puanlarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Yaş	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Farklılık
15-19 (1)	251	274,51				
20-25 (2)	652	164,16				
	456					
26-30 (3)	354	184,22	2	1,208	0,655	Yok
31-35 (4)	112	165,21				
36 ve üstü (3)		176,08				

Yapılan istatistiksel analiz sonuçlarına kullanıcının Türkiye'deki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeyi ölçek puanları ile yaş arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. [$X^2(2) = 1,208$; $p > 0,05$].

Tablo 13. Kullanıcıların Türkiye'deki Spor Tesislerinin Engelli Spor Dalları İçin Yeterlilik Düzeylerinin Ailede Başka Engelli Durumunu Puanlarına İlişkin ManyWhitney U Test Sonucu

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet	379	814,74	308788,0		
Hayır	1446	163,08	135043,0	236778,0	0.00

Tablo'da görüldüğü üzere, kullanıcıların Türkiye'deki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin başka engelli durumuna ilişkin toplam puanlar üzerinden hesaplanan ortalamalarına göre, anlamlı bir fark bulunmuştur ($U = 236778,000$; $p < 0,05$).

Tablo 14. Kullanıcıların Türkiye'deki Spor Tesislerinin Engelli Spor Dalları İçin Yeterlilik Düzeylerinin Eğitim Durumu Puanlarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Eğitim	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Farklılık
İlkokul (1)	32	591,56				
Ortaokul (2)	47	913,97	5	21,443	0,001	2-4, 4-5, 5-6, 6-2
Lise (3)	175	815,01				
Lisans (4)	1093	916,74				
Yüksek Lisans (5)	284	954,15				
Doktora (6)	194	952,51				

Yapılan istatistiksel analiz sonuçlarına göre, araştırmaya katılanların Türkiye’deki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin eğitim durumuna ilişkin puan ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. [$X^2(5)=21,443; p<0,05$]. Farklılığı belirlemek amacıyla ikili gruplar arasında yapılan Mann – Whitney U Testi uygulanmıştır. Test sonuçlarının sıra ortalamalarına bakıldığında eğitim durumu ortaokul mezunu olanların, spor tesisi kullanıcıların tutum puan ortalamaları ile lise, lisans, yüksek lisans ve doktora mezunu olan spor tesisi kullanıcıların eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Tablo 15. Kullanıcıların Betimsel İstatistikleri Türkiye’deki Spor Tesislerinin Spor Dalları İçin Yeterlilik Düzeylerinin Mesleğe Yönelik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu

Meslek	N	Ortalama	SS
Akademisyen (1)	232	52,6478	12,99715
Antrenör (2)	195	53,5275	15,67435
Beden eğitimi öğretmeni (3)	488	51,1624	13,05141
Beden eğt ve spor öğr.(4)	595	53,3911	13,37706
Görme engelli sporcu (5)	149	50,0682	13,28741
İşitme engelli sporcu (6)	89	53,1232	12,71093
Bedensel engelli sporcu (7)	87	50,1045	12,59589
Toplam	1825	52,5492	13,39104

Tablo 16. Kullanıcıların Türkiye’deki Spor Tesislerinin Spor Dalları İçin Yeterlilik Düzeylerinin Mesleğe Yönelik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu

Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Ortalama Kare	F	P	Anlamlı fark
Gruplar arası	4573,204	6	752,201	4,341	0,00	(1-2), (2-3), (2-4), (2-7), (6-5).
Grup içi	164704,758	1819	165,592			
Toplam	169277,962	1825				

Türkiye’deki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin mesleğe yönelik tutum puanlarının karşılaştırılması belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda meslek türüne göre tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($F_{4.341:6-1819, 0,00<0,05}$). Bu farklılığın hangi grupları arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey çoklu karşılaştırma test sonucunda farklılığın (1-2), (2-3), (2-4), (2-7), (6-5) arasında olduğu bulunmuştur.

Tablo 17. Kullanıcıların Betimsel İstatistikleri

Spor Tesis	N	Ortalama	SS
GSİM (1)	525	51,1188	13,95215
Üniversite (2)	833	53,0031	13,02845
Milli Eğitim Müdürlüğü (3)	175	50,0896	13,37569
Özel Spor Tesisleri (4)	140	52,8950	13,13630
Diğer (5)	152	50,7246	13,63266
Toplam	1825	51,6492	13,39104

Tablo 18. Türkiye'deki Spor Tesislerinin Spor Dalları İçin Yeterlilik Düzeylerinin Kullanılan Spor Tesisine Yönelik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu

Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	P	Anlamlı fark
Gruplar arası	1782,539	4	445,635	2,540	0,41	(2-3), (2-5).
Grup içi	167495,423	1821	178,187			
Toplam	169277,942	1825				

Türkiye'deki spor tesislerinin kullanıcılar tarafından engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin kullanılan spor tesisine yönelik tutum puanlarının karşılaştırılması belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda göre tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($F_{2,540:4-1821}$, $0,41 < 0,05$). Farklılığın hangi grupları arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey çoklu karşılaştırma test sonucunda farklılığın (2-3), (2-5) arasında olduğu bulunmuştur.

Tartışma

Bu çalışmada, Türkiye'deki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeyinin kullanıcılar açısından yaş, cinsiyet ve eğitim durumunun yanı sıra demografik özellikleri ile birlikte spor tesislerinin fiziksel özellikleri ve işletmecilik anlayışıyla ilgili özellikleri araştırılmıştır. Çalışmamızda görme, bedensel ve işitme engelli sporcuların, spor tesislerinin engellilere yönelik fizikî yapısı ve kapasitesi ile ilgili puanları, akademisyen, antrenör, beden eğitimi öğretmeni, beden eğitimi öğrencileri puanlarından daha düşük bulunmuştur.

Bu çalışmadaki bulguda, kadın ve erkek kullanıcıların Türkiye'deki spor tesislerinin engelli spor dalları için kullanıcılar açısından yeterlilik düzeylerinin anlamlı farklılığı, kadınların lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($0,01 < 0,05$). Balıkesir ilinde yapılan benzer bir çalışmada ise erkeklerin oranının daha fazla olduğu (%61,3) sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet oranlarındaki oransal farkın, çıkan sonuçları etki edeceği değerlendirilmektedir (Hasçelik, 1999). Ankara ilinde yapılan bir çalışmada ise bayanların spor tesislerini daha az tercih ettikleri neticesine ulaşılmıştır (Yorulmaz, 2009). Bu durum, spor tesislerinin bayanların ihtiyaçlarını yeterince karşılamadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Benzer bir çalışmada ise kadın ve erkek katılımcıların her ikisi de algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlerden fizikî faktörleri en yüksek hizmet kalitesi faktörü olarak algılandığı sonucuna ulaşılmıştır (Ergin, 2010). Yaman vd, sporun yaygınlaşması için her yaştan insanın spora teşvik edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Yaman ve ark., 2004). Guthold ve ark. 2008' de 51 ülkede gerçekleştirdikleri araştırmada, Türk bayanlarının erkeklerden daha durağan oldukları sonucu ortaya çıkmıştır (Guthold ve ark., 2008). Kırıkkale'de yapılan bir çalışmada, yapılması tercih edilen spor tesisi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ayan, 2002). Bu bağlamda şu kanaat elde edilmiştir: Türkiye'deki engelli spor tesislerinin cinsiyet dağılımında eşit bir oranda sportif uygulamalar geliştirilmeli ve toplumdaki spesifik tüm engelli gruplara eşit oranda dağılımın yapılması sağlanmalıdır. Engellilerin spor yapabilmeleri için spor merkezlerinin kurulması ve bu doğrultuda eğitim görmüş personelin bu merkezlerde bulundurulması gerekmektedir. Bu şartlar sağlandığı takdirde, engelli bireyler bu alanlarda desteğe ihtiyaç duymadan tek başlarına spor yapabileceklerdir (Magda, 2003).

Araştırmaya göre Türkiye'deki spor tesislerinin engelli spor dalları için kullanıcılar açısından yeterlilik düzeyi ölçek puanları ile yaş arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Farklı bir çalışmada elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılanların % 33.62'sinin 36-45, % 30, 1'inin 26-35 yaş aralığı arasında spor tesisi yeterlilik düzeyi noktasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Hizmet kalitesini en yüksek belleyen yaş grubunun, en düşük katılımcı sayısına sahip yaş grubu olduğu bulunmuştur. Tesislerin hizmet kalitesi değerlendirilirken bu yaş grubunun daha hoşgörülü davranması ve tecrübe sahibi olması, onların beklentilerinin daha bariz olması ile

açıklanmaktadır (Ergin, 2010). Chang ve Huang'ın boş zamanları değerlendirme merkezlerinde hizmet kalitesiyle ilgili yaptıkları bir çalışmada, yaş grubu arttıkça insanların spor tesisleri için daha fazla vakit ve para ayırdıkları sonucuna ulaşmışlardır (Chang ve ark., 2006). Engelli sporunun yaygınlaştırılması için her yaş grubu spora teşvik edilmeli, okullarda öğrencilerin spor merkezlerindeki ihtiyaçları karşılanmalıdır. Orta yaş ve üstü engellilerin sportif faaliyetlere katılımında azalma dikkate alındığında, bu yaş grubu için yazılı ve görsel basının özel programları aracılığıyla sporun faydaları anlatılmalı ve spora teşvik edici çalışmalar yapılmalıdır.

Türkiye'deki spor tesislerinin kullanıcılar açısından engelli spor dalları için yeterlilik düzeyinin ailedeki engelli durumuna ilişkin toplam puan ortalamalarına göre, anlamlı bir fark bulunmuştur. Engelli bireye sahip olan ailelerin, spor tesislerini engelliler için yetersiz bulduğu sonucu elde edilmiştir ($U = 236778,000$; $p < 0,05$). Engelli sporcularla ilgili spor literatürü kapsamlı olmasına rağmen bu sporcuların karşılaştıkları engeller üzerine yapılan araştırmalar sınırlıdır. Gallahue Araştırma Enstitüsü 2006 raporunda anne ve baba işitme engeli olmayan ailede, doğan işitme engelli çocukların oranını %83.4 olarak bulmuştur (Gallahue, 1978). Aynı konuda, genel nüfusun boş zaman aktivitelerine katılımını engelleyen unsurlara odaklanan pek çok çalışma olmasına rağmen, benzer çalışmaların engelli sporcular için yapıldığına pek rastlanmaz. Engelli bireye sahip aileler, çocuklarının okullarındaki spor tesisleri ile mevcut spor tesislerinin fiziksel rehabilitasyondan geçilerek engellilere uygun hale getirilmesi gerektiğini söylemektedirler (Kurkova ve ark., 2011). Farklı bir çalışmada ise ailenin engelli bireyin spora yönlendirilmesi konusunda önemli rol oynadığını belirtmektedir. Günümüzde sporun engelli olan kişilerin, engelli olmayan kişiler ile birlikte toplumdaki yerini aynı sırada alabilmeleri için etkin bir yöntem olduğu belirtilmektedir (Havlıcek, 1999). Engelli olan yada engelli çocuğa sahip olan aileler, çocuklarının spor yapmaya teşvik edilmeleri konusunda Spor Bakanlığı ile Aile Sosyal Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ile ortaklaşa eğitim ve seminerler düzenlemesi gerektiğini ifade ederler. Özellikle ailelerin bilinçlendirilmesiyle spora olan ilginin artmasında olumlu katkıların sağlanacağını düşünmektedirler. Uygun spor dalları, engellilerin fiziksel ve zihinsel seviyelerine katkı sağlamaktadır. Onların fiziksel ve ruhsal eğitim durumlarına olumlu etki yapacağı, fonksiyonel bağımsızlıklarını ve özgüvenlerini arttıracığı bilinmektedir. Bu olumlu etkiler sebebiyle engelli vatandaşların ve çocukların spor yapabilmeleri için uygun ortam ve olanaklar yaratılmalıdır (Inal, 1997).

Araştırmaya göre Türkiye'deki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeyinin kullanıcıların eğitim durumlarına ilişkin puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. [$X^2(5) = 21,443$; $p < 0,05$]. Ankara ilinde yapılan farklı bir çalışmanın sonucuna göre stadyuma gelen izleyicilerin eğitim durumlarına bakıldığında %42,8'inin ilköğretim ve %57,1'inin lisans ve lisansüstü eğitime sahip olduğu tespit edilmiştir (Yorulmaz, 2009). Bu bulgular, bizim çalışmamız ile benzerlikler arz etmektedir. İstanbul'da yapılan bir çalışmada spor tesislerinin yeterlilik alanı üzerine değerlendirilirken eğitimin önemli bir ölçüt olduğu bulunmuştur (Erkal, 1982). Malatya ilinde yapılan bir çalışmada, sporcuların eğitim durumu ile spora ilgi duyma düzeyi incelendiğinde, eğitim seviyesi arttıkça spora olan ilginin arttığı görülmüştür (Ünalı, 2001).

Türkiye'deki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin mesleğe yönelik tutum puanlarının karşılaştırılması konusunda yapılan varyans analizi sonucunda meslek türüne göre tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($F_{0.05.6-1819}$, $p < 0,05$). Kırıkkale ilinde yapılan bir çalışmada meslek ile spor yapma ilişkisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırma sonuca göre tüm eğitim gruplarıyla alakalı denekler spora ilgi duymaktadır. Spor yapanların %45,5'inin lise mezunu, %25,9'unun ise üniversiteli olduğu tespit edilmiştir (Ayan, 2002). İstanbul ilinde yapılan bir çalışmada antrenör ve bedensel engelli sporcuların spor tesislerinin mesleki anlamda yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Erkal, 1982). Bu alanda engellilere yönelik benzer literatür çalışmalarına pek fazla rastlanılmamıştır.

Yaptığımız çalışmada, spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin kullanılan spor tesisine yönelik tutum puanlarının karşılaştırılması konusunda yapılan varyans analizi sonucuna göre tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($F_{0,05:4-1821}$, $p<0,05$).

Farklılık, kullanılan tesis yoğunluğu ve kullanım saati açısından değerlendirilmiştir. Buna göre Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile üniversite spor tesislerinin engelli spor dalları için kullanıcılar açısından uygun yeterliliğe sahip olmadığı görülmüştür. Elazığ ilinde yapılan bir çalışmada, Elazığ Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü’ne ait spor tesislerinin fiziksel yapısının, kifayetsiz olduğu ve çağdaş spor tesisi tanımına uymadığı, mevcut ihtiyaçları karşılayamadığı saptanmıştır (Nacar, 1997). Farklı bir çalışmada Malatya’daki kamu kurum ve kuruluşlara ait spor tesislerinin yeterlilik durumuna bakıldığında bunların %42,9 oranında yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Karataş, (2011). Karaman ilinde yapılan bir çalışmada, “Spor yapmak istediğiniz halde buna mani olan haller nelerdir?” sorusuna “İstenilen branşa ait spor tesislerinin bulunmaması” cevap olarak verilmiştir (Şahin, 2007). Engelli sporun ve sportif başarının, ülke ve il bazında gelişmesi için, üniversitelerin, beden eğitimi ve spor öğretmenlikleri, beden eğitimi ve spor yüksekokulları, antrenörlük bölümleri, spor yöneticiliği bölümleri, rekreasyon bölümleri, spor teknolojisi ve spor hekimliği bölümleri arasında işbirliğinin artırılması gerekir. Sporda bilimsel araştırmalar, sporla ilgili yayınlar ve spor eğitimi gibi konularda üniversitelerin önemini arttıracak tutum ve projeler desteklenmelidir (Demiröz, 2009). Aynı şekilde Malatya ilinde yapılan bir çalışmada, GSİM’e ait spor tesislerinde görev yapan personellerin büyük bir çoğunluğunun, spor camiası içinden gelmediği ve uygun mesleki eğitimi almadığı için işletmecilik anlayışından uzakta kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır (Özdemir, 1999).

Maraş’ta antrenör ve sporcular açısından mevcut tesisler ile ilgili yapılan bir çalışmada, GSİM’e ait spor tesislerinin genel fiziki yapısının, antrenör ve sporcuların ihtiyaç ve beklentilerini karşılama konusunda, bir soru sorulmuş, antrenörlerin %77,4’ü sporcular ise; %52’si spor tesislerinin, fizikî açıdan ihtiyaç ve beklentileri karşılama konusunda yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bayan antrenörlerin, erkek antrenörlere göre, bayan sporcuların, erkek sporculara göre, spor tesislerinin genel fizikî özelliklerini ve kapasitesini yetersiz buldukları tespit edilmiştir. Bu çalışmalar, bizim çalışmamızla benzer özellikler arz etmektedir. Niğde ilinde yapılan bir çalışmada katılımcıların % 47,4’ünün mevcut spor tesislerini yeterli düzeyde tanımadığı belirtmiştir. Spor tesislerini yeterli düzeyde tanıyamama nedeniyle alakalı soru sorulduğunda ise çalışma grubunun % 42,5’i “boş zamanım olmadığı için”, % 25,1’i ise “tesislerden yeterince yararlanma imkânı verilmediği için” cevabını vermiştir. Halkın tesislerden daha fazla yararlanması için, spor tesislerinin mesai saatlerinin dışında da halkın kullanımına açık olması ve halka tesislerden daha fazla yararlanma imkânının verilmesi gerektiği sonucu elde edilmiştir (Ertaş, 2006). Malatya ve Balıkesir illerinde yapılan benzer çalışmalarda spor tesislerinin bütün toplum kesimlerine hitap etmediği ve kullanım kapasitelerinin yetersiz olduğu sonucu bulunmuştur (Özdemir, 1999). Ertaş’ın yaptığı bir çalışmada, spor tesislerinden engelli vatandaşlarımızın yararlanma imkânına sahip olmadığı ve bu yüzden spor tesisi yapılırken engelli vatandaşlarımızın da düşünülmesi gerektiği ifade edilir ayrıca yeni tesis inşa edilirken engellilerin kullanımına imkân verecek şekilde projede değişikliklerin yapılması gerektiği vurgulanmaktadır (Ertaş, 2006). Ankara ilinde yapılan bir çalışmada, spor alanlarının park yerlerinin oluşu ve bu alanlara ulaşımın kolay oluşu, seyircilerin hizmetlerden yararlanmaları konusunda olumlu sonuçlar doğurduğu tespit edilmiştir (Yorulmaz, 2009). Engelli bireylere spor hizmetinin en iyi şekilde verilmesinde, spor tesislerinin niteliği önemli bir kriterdir. Engelli sporcuların yaygınlaştırılmasında spor tesislerinin sayı ve çeşitliliğinin, engelli bireylerin spora ilişkin beklenti ve ihtiyaçlarının belli bir politika çerçevesinde ele alınması gerekir. Ünal’ın Çanakkale ilinde yaptığı çalışmada, “Spor yapmak istediğiniz halde spor yapmaya mani olan haller nelerdir?” sorusuna “İstenilen spor branşına ait tesislerin eksikliği” cevabı verilmiştir (Nacar, 1997). Çalışmamızda mesleğe göre engelli spor dallarında spor yapmak isteyen engelli kişilerin kendilerine uygun tesis bulamadıkları, mevcut spor tesislerinden iyi hizmet alamadıklarına dair sonuçlar, diğer çalışmaların sonuçları ile benzerlik arz

etmektedir. Bu ve benzer sonuçlar, yaptığımız çalışmada engelli sporunun yaygınlaştırılmasında, spor yapmak isteyen engelli bireylerin kendilerine uygun yeterli tesis bulamadıklarına, spor tesislerinden de iyi hizmet alamadıklarına dair sonuçlarla benzerlik arz etmektedir. Engellilerin spor yapma ihtiyacının karşılanmış sayılabilmesi için spor alanlarında engellilerin özel ihtiyaçlarının (tuvalet ve kişisel bakım) karşılanması, spor merkezlerinin salonlarına giriş, çıkış ve soyunma odalarının rahatlıkla kullanılabilir şekilde tanzim edilmesi ve bu merkezlerde bu doğrultuda eğitim görmüş personelin bulundurulması gerekmektedir. Ancak şartların bu şekilde sağlanması halinde, engelli birey aile bireylerine bağımlı olmadan spor yapabilecektir (Magda, 2003). Engelli bireyleri evden spor merkezlerine götürecek hizmetlerin tam olarak karşılanması, olumlu sonuçlar doğuracaktır. Aksi halde spor alanlarının engellilerin kullanımına sunulması, tek başına fazla bir önem arz etmeyecektir. Engellilere yönelik hizmetleri belirleyen yasal düzenlemelerin çokluğu, buna bağlı görevli hizmet kuruluşlarının fazlalığı, hizmet sunumunu olumsuz açıdan etkilemiş ve bu durum hâlen sorunteşkil etmektedir. İlgili kanunların görevlendirdiği kurumların da ne denli çeşitli olduğu düşünülürse, engellilere yönelik hizmet sunumunun birbirinden ne kadar farklı ve çeşitli olduğu da hemen anlaşılacaktır. Böylesine çok başlı ve dağınık bir yapının sunduğu hizmetin standart ve eşitlikçi olduğunu söyleyebilmek mümkün değildir (Okur, 2001).

Bu çalışma ve Türkiye genelini karşılayacak daha kapsamlı çalışmaların engellilere yönelik spor tesislerinin yeterlilik düzeyleriyle ilgili genel bir sorunu ortaya koyma noktasında yardımcı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ayan, S. (2002). Kırıkkale İlinde Sporun Yaygınlaştırılması İçin Uygulanan Spor Tesis Ve Politikalarının İncelenmesi Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.
- Balcı, V. (1999). Spor etkinliklerinin planlanması ve yönetimi, Bağırhan yayınevi, Ankara, s: 27.
- Chang, H.C., & Huang, G.L. (2006). A Study of Service Quality Customer. Satisfaction and Loyalty in Taiwanese Leisure Industry. *The Journal of American Academy of Business*, 91: 126-132.
- Çevik, A., Kuruç, Z., & Gürsel, F. (2008). Engelli ve Engelli Olmayan Bireylerde Farklı Orandaki Hedef Artışının Performans Üzerine Etkisi, *ÖZ-VERİ Dergisi*, Aralık, 2.
- Daniels, A.S. (1969). The study of sports as an element of the culture, sport.Culture and society a reader on the sociology of sport.The Mcmillan Company,s; 17.
- Demiröz, V. M. (2009). Gençlik Ve Spor İl Müdürlüğü' Ne Ait Spor Tesislerinin, Fiziksel Özelliklerinin Ve İşletmecilik Anlayışının, Sporcu Ve Antrenörlerin İhtiyaç Ve Beklentileri Açısından Değerlendirilmesi Kahramanmaraş İli Örneği, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Doğar, Y. (1997). Türkiye'de Spor Yönetimi. Malatya: Öz Akdeniz Ofset, 63-95.
- Enç, M. (2005). Görme Özürlüler, Gelişim, Uyum ve Eğitimleri, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ergin, M.E. (2010). Üniversite Spor Merkezlerindeki Algılanan Hizmet Kalitesinin Yapısal Estetik Model Yem İle İncelenmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim dalı. Doktora Tezi, 2010.
- Erkal, E.M. (1982). Sosyolojik Açıdan Spor. İstanbul: Filiz Kitapevi, s; 119-145.

- Ertaş, M. (2006). Niğde İlinde Yaşam Boyu Sporunun Gelişmesinde Kamu Kurum Ve Kuruluşları İle Özel Kuruluşlara Ait Spor Tesislerinin Verimliliği Ve Niteliği, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Niğde.
- Gallahue, D. (1978). Developmental Physical Education For Today’s Elementary School Children, 8-9.
- Guthold, R., Ono T., Strong, KI., Chatteerji, S., & Morabia, AM. (2008). World wide variability in physical activity: A 51- Country Survey. *American Journal of Preventive Medicine*, 34: 486-494.
- Gürsoy, Ö. (1999). Spor Tesisleri ve İşletmeciliği, Kader Matbaacılık, Niğde, 9-46.
- Güven, H., Fikret, S., & Yusuf, C. (2000). Spor Hizmetlerinde Verimliliği Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi. Gazi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri I. Kongresi Bildirileri, Cilt II, Ankara: Sim Matbaacılık, s;183-188.
- Hasçelik, M. (1999). Sporun Kitlelere Ulaştırılması ve Spor Tesisleri Politikaları Balıkesir İli Uygulaması, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Havlıcek I, & Zapletalova L, (1999). Zavislost medzi sportovaním rodičov a detí [Relation between doing sports by parents and children]. Pohyb a zdravie: mezina rodni konference organizovana Fakultou telesne kultury Univerzity,
- İnal, S. (1997). Özürlüler İçin Spor Yapma İmkanlarının Geliştirilmesi Üzerine Çalışmalar, Marmara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, II. Spor Bilimleri Kongresi, İstanbul.
- Janna, L.C., & Monika, S. (2008). Disabilities in Kenya, with implications for the development of a new hierarchical model of constraints at the societal level. *Joumat of Leisure lie search*, 40: 128-155.
- Karataş, Ö. (2011). Malatya’da Sporun Yaygınlaştırılması Açısından Spor Tesislerinin Yeterlilik Düzeyinin İncelenmesi, *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. Of Sport Sciences*, 22: 154-163.
- Kurkova, P., Válková, H., & Scheetz, N. (2011). Factors impacting participation of European elite deafathletes in sport, *Journal of Sports Sciences*, 29: 607-618.
- Magda, D. (2003). Support and Access in Sports an Leisure Provision. *Disability and Society*, 18: 231-245.
- Mittler P. (2008). 2040’lı Yılların Planlanması; Herkesin Görevi, *Öz-Veri Dergisi*, 5:12-15
- Nacar, E. (1997). Elazığ İl Merkezindeki Spor Tesislerinin İşleyişindeki Verimliliğin Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Okur, N. (2001). Özürlülere Yönelik Örgütlenmenin İncelenmesi, T.C Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Özdemir, M. (1999). Malatya İl Merkezindeki Mevcut Spor Tesislerinin Planlama, İşletmecilik ve Sayısal Açidan Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Öztürk, H., Nazik, S.F., & Yaman, S.Ç. (2006). Öğrencilerde Yalnızlık ve Sosyal Destekle Bunlara Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt: 16: 383-394.
- Richardson, S.A, Goodman, N.,Hastorf, A., & Dornbusch, S. (1961). “Cultural Uniformity İn Reaction To Physical Disabilities.”, *American sociological Review*, 26: 241- 247.

-
- Şahin, M. (2007). Karaman ilindeki öncelikli spor branşlarının tespiti ile bu branşların seçimine etki eden sebeplerin araştırılması ve kitle sporunun yaygınlaşması açısından değerlendirilmesi. Dumlupınar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- Ünal, B. (2001). Çanakkale İlindeki Mevcut Spor Tesislerinin Tespiti ve Halkın Spora Yönlendirilmesindeki Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Voight, D. (1998). Spor Sosyolojisi. (Çev: Atalay A.)s. 80-141. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Yaman, M., Ayan, S., & Arslan, S. (2004). Sporun yaygınlaştırılması için spor tesisleri ve uygulanan politikaların incelenmesi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 81: 239-252.
- Yorulmaz, A. (2009). Spor Alanları Kalite Ölçeği Sakö Türkçe Versiyonu Geçerlilik Güvenirlilik Çalışması. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.